

LABORE ET ZELO

Психологія сім'ї

Обсяг: 4 кредити ЄКТС

Семестр: парний, Рік: 2022 - 2023

Дні, Час, Місце: згідно розкладу

Інформація про викладача

Ім'я	Пісоцький Вадим Петрович
Контакти	pisotskiyvp@ndu.edu.ua
Робоче місце	Кафедра педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту (аудиторія 233 нового корпусу)
Години консультації	вівторок 13.30-15.00

Опис курсу

Курс «Психологія сім'ї» – навчальна дисципліна вільного вибору студента, що сприяє розвитку загальнокультурних і професійних компетентностей, які є необхідною передумовою психологічної готовності до шлюбно-сімейних стосунків, оволодіння психологічними методами і прийомами роботи вчителя з учнями та їх батьками. Вивчення даної дисципліни підвищить здатність майбутніх спеціалістів виявляти психологічну складову проблем, що виникають в подружніх, батьківсько-дитячих, братерсько-сесстринських стосунках, гендерній соціалізації хлопчиків та дівчаток; аналізувати й правильно оцінювати стан розвитку сучасної сім'ї як соціального інституту, її виховний потенціал, визначати особливості індивідуально-психологічних характеристик членів родини, прогнозувати їх вплив на психологічну сумісність, керувати своїми емоціями в умовах сімейного спілкування та роботі з батьками учнів, що дозволить ефективніше взаємодіяти з людьми в системі міжособистісних стосунків, конфліктів, обирати адекватні способи впливу, оптимізувати процеси саморозвитку та самовдосконалення.

«Психологія сім'ї» покликана озброїти студентів теоретичними знаннями про психологічні закономірності виникнення і розвитку шлюбно-сімейних стосунків, умови та механізми функціонування сучасної сім'ї, проблеми сімейної взаємодії та її вплив на особистість кожного з членів сім'ї, ознайомити із закономірностями статевої і гендерної диференціації, теоріями вибору шлюбного партнера, психологічними закономірностями розвитку інтимних стосунків у подружній парі, проблемами психологічної адаптації, що виникають у молодих сім'ях, а також сприяти оволодінню вміннями застосовувати сучасні психологічні методики і технології діагностування шлюбно-сімейних стосунків.

В результаті вивчення у бакалаврів:

1) набуватимуться знання про:

- особливості еволюції шлюбно-сімейних стосунків в історії людства, тенденції розвитку сучасних альтернативних форм шлюбно-сімейних стосунків;
- основні поняття, структуру, закономірності розвитку та проблеми, що характеризують сучасну сім'ю як малу соціальну групу;
- умови і психологічні механізми виникнення, розвитку і збереження інтимних емоційних стосунків, кохання;

- провідні напрямки і підходи дослідження сім'ї, її функціонально-рольову структуру;
- динаміку розвитку емоційних, подружніх і батьківсько-дитячих стосунків;
- особливості розвитку материнства і батьківства в сучасних умовах.

2) розвиватимуться уміння:

- застосовувати знання з психології сім'ї в процесі реального спілкування як у колі родини, так і за її межами;
- визначати індивідуально-типологічні особливості людини (темперамент, характер), ціннісно-сміслові утворення з метою прогнозування психологічної сумісності / несумісності;
- застосовувати різні психотехніки сімейного спілкування і саморегуляції;
- своєчасно виявляти причини міжособистісних конфліктів у сім'ї та визначати конструктивні стратегії для подолання їх негативних наслідків;
- володіти методами, конкретними методиками та вміти їх застосовувати для дослідження шлюбно-сімейних стосунків;
- створити позитивну психологічну настанову на поглиблене самопізнання та самореалізацію особистісного потенціалу у сфері шлюбно-сімейних стосунків.

Мета навчання

Після успішного закінчення курсу студенти будуть здатні:

- виявляти психологічну складову проблем, що виникають у шлюбно-сімейних та батьківсько-дитячих стосунках;
- володіти психологічними засобами (методами, методиками, техніками) аналізу й оцінки психологічного стану, індивідуальних і типологічних особливостей іншої людини, соціально-психологічного клімату сім'ї.
- розуміти й прогнозувати реакції та поведінку особистості іншої статі з огляду на можливу психологічну сумісність;
- здійснювати саморегуляцію своїх психічних станів і відношень в умовах дошлюбного, шлюбного спілкування з метою оптимізації процесів групової інтеграції, розвитку та самовдосконалення кожного партнера.

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (18 год.), практичних занять (22 год.), організації самостійної роботи студентів в бібліотеках та комп'ютерних мережах (80). Викладач використовуватиме словесні, наочні та практичні, а також проблемні й інтерактивні методи навчання; завдання, які передбачають відтворення та узагальнення знань, прості та складні розумові операції, продуктивне мислення, дослідницьку діяльність та створення певних мовленнєвих конструкцій (тези, анотації, есе, рецензії), рефлексивні завдання. Окрім лекційної та семінарської форми роботи передбачається проведення індивідуальних та групових консультацій.

Для вивчення курсу студентам необхідно мати підручники, вказані у списку основної літератури, мати доступ до інтернету, необхідно також бути зареєстрованим на відповідній сторінці в УНІКОМі.

Організація навчання

Обсяг	Тема
13 год.	Тема 1. Розвиток науки про сім'ю та історичні форми зміни сім'ї і шлюбу.

13 год.	Тема 2. Соціально-психологічна модель сімейних стосунків. Структура та функції сім'ї.
16 год.	Тема 3. Психологія статі та сексуальності.
14 год.	Тема 4. Психологія емоційних стосунків у парі. Закоханість і кохання.
13 год.	Тема 5. Психологічні особливості передшлюбного періоду
14 год.	Тема 6. Психологічні проблеми молодої сім'ї.
13 год.	Тема 7. Психологія батьківсько-дитячих стосунків.
14 год.	Тема 8. Психологічні проблеми в шлюбно-сімейних стосунках. Сімейні конфлікти та способи їх подолання
10 год	Тема 9. Психологічна допомога сім'ї.

Оцінка

Підсумкова оцінка курсу буде обчислюватися з використанням таких складових:

Бали	Результат навчання, що оцінюється
48	Робота на семінарсько-практичному занятті: виступ, доповнення, запитання, виконання оперативного контролю знань та контрольної роботи, вирішення психологічних задач, здійснення психодіагностики.
12	Самостійна робота: письмова підготовка до семінарського заняття, конспект першоджерел, написання есе та рецензій.
30	Виконання ІНДЗ: здійснення психодіагностики та на її основі якісного аналізу психологічних якостей, оформлення виконаної роботи у вигляді звіту або психологічної характеристики з теоретичним підґрунтям та психологічними рекомендаціями для розвитку та вдосконалення.
10	Виконання модульної контрольної роботи
100	Разом

Політика курсу

Відвідування та / або участь є важливим компонентом даного курсу. Відвідування студентами лекцій, семінарсько-практичних занять – реєстрація відвідування обов'язкова. Варіант індивідуального графіка навчання можливий за попередньої узгодженості плану роботи з викладачем.

Запізнення. Крайньою межею здачі самостійної роботи, ІНДЗ та модульної контрольної роботи - є за день до заліку. Після цієї дати знижується оцінка за виконану роботу.

Переоцінка завдань можлива протягом тижня після отримання оцінки на основі усного звернення до викладача.

Перескладання роботи студентів можливо протягом тижня після отримання оцінки на основі

усного звернення до викладача.

Академічна доброчесність та плагіат. Підходи до оцінювання самостійності та оригінальності виконаної роботи залежать від форми цієї роботи.

Зокрема, **оперативний контроль знань та вирішення психологічних задач** виконується студентом вдома або на занятті (за відповідних вказівок викладачів) з використанням усіх наявних джерел. При цьому обов'язково студентам будуть запропоновані також оперативні контролю знань для самостійного виконання без користування будь-якими джерелами інформації.

Контрольна робота на занятті виконується завжди тільки самостійно, без використання будь-яких джерел.

Усна відповідь на занятті - переважно самостійна без опори на джерела.

Написання есе, рецензій, відповідей на проблемні питання має бути повністю оригінальними з обов'язковими посиланнями, якщо використовується чужа думка чи точка зору.

Виконання **ІНДЗ** передбачає користування різними джерелами при обов'язковому посиланні.

При написанні **модульної контрольної роботи** не допускається користування будь-якими джерелами інформації або пристроями.

Мобільні пристрої на заняттях використовуються в окремих крайніх випадках і тільки, якщо вони не заважають індивідуальній та спільній роботі.

Поведінка в аудиторії. Під час аудиторних занять студентам дозволяється брати з собою та вживати безалкогольні напої.

Література для вивчення дисципліни

Основна література:

1. Дружинин В.Н. Психология семьи. – Екатеринбург, 2000. – 208 с.
2. Карабанова О.А. Психология семейных отношений и основы семейного консультирования. – М., 2004. – 320 с.
3. Пісоцький В.П. Психосексуальний розвиток індивіда: Навчально-методичний посібник для студентів педагогічних вузів. – Ніжин; НДПУ імені М. Гоголя, 2000. – 32 с.
4. Психология семейных отношений с основами семейного консультирования / под ред. Е.Г. Силиевой. – М., 2002. – 192 с.
5. Седих К.В. Психология сім'ї: навч. посіб. – К.: ВЦ «Академія». – 2017. – 192 с. (Серія «Альма-матер»)
6. Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений. – М., 2000. – 512 с.
7. Эйдемиллер Э.Г. Семейный диагноз и семейная психотерапия / Э.Г. Эйдемиллер, И.В. Добряков, И.М. Никольская. – СПб., 2003. – 336 с.

Додаткова література:

8. Адлер А. Воспитание детей. Взаимодействие полов. – Ростов н/Д, 1998. – 412 с.
9. Аккерман Н. Семья как социальная и эмоциональная единица. – СПб.: Санкт-Петербург, 2000. – 190 с.
10. Алешина Ю.В. Цикл развития семьи: исследования и проблемы / Ю.В. Алешина // Вестник МГУ. Сер. 14. Психология. – 1987. – №2. – С. 8–16.
11. Антонов А.И. Социология семьи / А.И. Антонов, В.М. Медков. – М., 1996. – 302 с.
12. Берн Э. Игры, в которые играют люди; Люди, которые играют в игры / Э. Берн. – СПб., 1992. – С. 175 – 341.
13. Винникотт Д. В. Маленькие дети и их матери / Д.В. Винникотт. – М., 1998. – 76 с.
14. Бочелюк В. Й. Психологія сексуальності: навч. посіб. / В.Й. Бочелюк, О.А. Черепехіна. – К.: «Видавничий дім «Скіф», 2012. – 312 с.
15. Боуен М. Теория семейных систем. Основные понятия, методы и клиническая практика. – М.: Когито-Центр, 2005. – 496 с.
16. Брутман В. И. Семейные факторы девиантного материнства / В.И. Брутман // Семейная психология и семейная терапия. – 1999. – №3. – С. 14–35.

17. Винникотт Д. В. Разговор с родителями / Д.В. Винникотт. – М., 1995. – 92 с.
18. Витек К. Проблемы супружеского благополучия / К. Витек. – М., 1988. – 138 с.
19. Говорун Т. Стать та сексуальність: психологічний ракурс: навч посіб. / Т. Говорун, О.Кікінежді. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 1999. – 383 с.
20. Гозман Л.Я. Психология эмоциональных отношений. – М., 1987. – 174 с.
21. Голод С.И. Семья и брак: историко-психологический анализ. – СПб., 1998. – 270 с.
22. Діденко С.В. Психологія сексуальності: підручник / С.В. Діденко, Козлова О.С. – К.: Академвидав, 2009. – 304 с.
23. Демоз Л. Психоистория / Л. Демоз. – Ростов н/Д, 2000. – 509 с.
24. Калмыкова Е.С. Психологические проблемы первых лет супружеской жизни. // Вопр. психологии. – 1983. – № 3. – С. 83 – 89.
25. Кернберг О. Отношения любви / О. Кернберг. – М., 2000. – 256 с.
26. Ковалев С.В. Психология современной семьи / С.В. Ковалев. – М., 1988. – 208 с.
27. Кратохвил С. Психология семейно-сексуальных дисгармоний / С. Кратохвил. – М.: Медицина, 1991. – 336 с.
28. Лоуэн А. Любовь и оргазм / А.Лоуэн. – М. : Прогресс, 1998. – 439 с.
29. Основы психологии семьи и семейного консультирования / под ред. Н. Н. Посысоева. – М., 2004. – 328 с.
30. Пезешкиан Н. Позитивная семейная психотерапия. – М. : Март, 1996. – 336 с.
31. Прихожан А. М. Психология сиротства / А.М. Прихожан, Н.Н. Толстых. – СПб., 2005. – 400 с.
32. Психология семьи / под ред. Д.Я. Райгородского. – Самара, 2002. – 752 с.
33. Сатир В. Вы и ваша семья / В. Сатир. – М., 2000. – 312 с.
34. Семья в психологической консультации / под ред. А.А. Бодалева, В.В. Столина. – М., 1989. – 206 с.
35. Спиваковская А. С. Как быть родителями / А.С. Спиваковская. – Рига, 1989. – 130 с.
36. Сысенко В. А. Супружеские конфликты / В.А. Сысенко. – М., 1989. – 183 с.
37. Филиппова Г. Г. Психология материнства / Г.Г. Филиппова. – М., 2002. – 240 с.
38. Фромм Э. Искусство любви / Э. Фромм. – СПб., 2002. – 219 с.
39. Харчев А. Г. Социология семьи / А.Г. Харчев. – М., 2003. – 339 с.
40. Хоментausкас Г. Т. Семья глазами ребенка / Г.Т. Хоментausкас. – М., 2003. – 222 с.
41. Хорни К. Самоанализ. Психология женщины. Новые пути в психоанализе. – СПб.: Питер Пресс, 1997. – 608 с.
42. Целуйко В.М. Психология современной семьи / В.М. Целуйко. – М., 2006. – 287 с.
43. Щотка О.П. Гендерна психологія: навч. посіб. – Ніжин: видавець ПП Лисенко М.М., 2019. – 359 с.
44. Эйдемиллер Э.Г. Психология и психотерапия семьи / Э.Г. Эйдемиллер, В.Юстицкис. – СПб.: Питер, 2000. – 656 с.
45. Юнг К. Брак как психологическое отношение // Конфликты детской души. – М., 1996.